ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงิน

กฤติมา เที่ยงแท้

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กระบวนวิชา LAW 7096 : การศึกษาอิสระ
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555

คำปฏิญาณตน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเอกสารชิ้นนี้เป็นผลงานเขียนของข้าพเจ้า หากมหาวิทยาลัยตรวจพบในภายหลังว่าเป็นเอกสารที่ลอกเลียนจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งหรือจากเอกสารของผู้อื่น รวมถึงการให้ผู้อื่นจัดทำ ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้ายอมที่จะให้มหาวิทยาลัยเพิกถอนปริญญาบัตรของข้าพเจ้า โดยไม่ขอทักท้วงแต่ประการใด

ลงชื่อ.....กฤติมา เที่ยงแท้.....

(นางสาวกฤติมา เที่ยงแท้)

ชื่อเรื่อง	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงิน
ชื่อผู้เขียน	นางสาวกฤติมา เที่ยงแท้
คณะ	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตัณศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้รายงานการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี) คณะนิติศาสตร์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุธินี รัตนวราห)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตัณศิริ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตัณศิริ)

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าวิจัยเพื่อทำการศึกษาอิสระฉบับนี้ ผู้เขียนได้ทำสำเร็จลุล่วงได้นั้นเกิดจากความอนุเคราะห์ ความเมตตา ช่วยเหลือจาก ท่านรองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตัณศิริ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นกรรมการสอบการศึกษาอิสระให้กับผู้เขียน ได้กรุณาให้คำชี้แนะในการค้นคว้า การตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ จนสำเร็จได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์สุธินี รัตนวราห ที่ให้ความกรุณารับเป็นประธานกรรมการ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตัณศิริ ที่ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจทาน ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าในการนำไปปรับปรุงแก้ไขการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของท่านอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงและขอจารึกพระคุณนี้ไว้ตลอดไป

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำต่างๆ ขอขอบพระคุณนายประยุทธ ศิริล้น ผู้อำนวยการสำนักอำนวยประจำศาลอาญา ตลอดทั้งหัวหน้างานและน้องนิติกรกลุ่มงานประชาสัมพันธ์ศาลอาญา นายพีรธัช ชัยมีแรงและนายวุฒิชัย เกียรติบวรกุล ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในหน้าที่การงานตลอดมา และสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ พ.ต.ท.คชสีห์ เที่ยงแท้ ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนในการศึกษาแก่ผู้เขียนเสมอมา

หากการศึกษาอิสระฉบับนี้ มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าอยู่บ้างผู้เขียนขอมอบความดีงามเป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านและหากการศึกษาอิสระฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

กฤติมา เที่ยงแท้

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ ..... (5)

บทที่

1 บทนำ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา 5

3. สมมติฐานของการศึกษา 6

4. ขอบเขตของการศึกษา 6

5. วิธีการดำเนินการศึกษา 7

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา 7

2 แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา และกฎหมายที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเกี่ยวกับการฟอกเงิน 8

1. แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติด 9

1.1 แนวคิด ทฤษฎี การริบทรัพย์สินเกี่ยวกับคดียาเสพติด 9

1.2 ความหมายและรูปแบบในการริบทรัพย์สิน 12

1.2.1 ความหมายการริบทรัพย์สิน 12

1.2.2 รูปแบบในการริบทรัพย์สินในปัจจุบัน 12

1.2.2.1 การริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการทางแพ่ง 12

1.2.2.2 การริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการทางอาญา 13

1.2.2.3 การริบทรัพย์สินที่เป็นมาตรการพิเศษ 15

1.3 ประวัติ ความเป็นมาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดของไทย 16

1.3.1 ประวัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน 17

1.3.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดีคดียาเสพติด 18

บทที่ หน้า

1.3.2.1 สมัยกรุงศรีอยุธยา 18

1.3.2.2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ 18

1.3.2.3 การริบทรัพย์สินในปัจจุบัน 19

1.4 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน 21

1.4.1 ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ 21

1.4.2 ทรัพย์สินที่ศาลอาจต้องริบ 23

1.5 การริบทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายอื่น 26

1.5.1 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 27

1.5.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 28

2. ความเป็นมา ทฤษฎี ความหมาย การริบทรัพย์สินเกี่ยวกับการฟอกเงิน .. 29

2.1 ความเป็นมาและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน 29

2.1.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน 29

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการฟอกเงิน 31

2.2 ความหมายและรูปแบบการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับการฟอกเงิน 32

2.2.1 การฟอกเงิน (Money Laundering) 32

2.2.2 รูปแบบในการริบทรัพย์สินความผิดฐานฟอกเงิน 32

2.2.3 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินคดีฟอกเงิน 33

3 มาตรการทางกฎหมายในการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเกี่ยวกับการฟอกเงิน 38

1. มาตรการป้องกันและปราบปรามที่ใช้ในประเทศไทย 38

2. มาตรการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 40

บทที่ หน้า

2.1 ขั้นตอนในการดำเนินการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด 42
2.1.1 การพิจารณาดำเนินการเบื้องต้น..... 42
2.1.2 การยึด อายัดและการจัดการทรัพย์สิน 42
2.1.3 การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้..... 43
2.1.4 การผ่อนผันให้นำทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว ไปใช้ประโยชน์ 44
2.1.5 การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด..... 44
2.1.6 การส่งคืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้..... 45
2.1.7 หลักการของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด..... 46
2.2 ทรัพย์สินเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลมีอำนาจสั่งริบ..... 47
2.2.1 ทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติด..... 47
2.2.2 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด 48
2.3 ข้อแตกต่างของการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดี กับขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด.. 48
2.4 ข้อสังเกตอื่นๆ เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด 50
3. มาตรการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 51
3.1 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน 52
3.2 ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน 53
3.3 ขั้นตอนในการริบทรัพย์สิน..... 59
3.3.1 ในชั้นการจับกุม..... 59
3.3.2 ในชั้นการสอบสวนตรวจสอบ..... 60

บทที่ หน้า

3.3.3 ในชั้นการดำเนินงานของพนักงานอัยการ 62
3.3.4 ในการพิจารณาของศาล 63
3.4 บทกำหนดโทษ 65
3.5 วัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนฯ 66
4. เปรียบเทียบการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญากับมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 66
4.1 ข้อเปรียบเทียบในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายทั้งสามฉบับ 67
4.2 ความแตกต่างของการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเกี่ยวกับการฟอกเงิน 71
5. กฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในต่างประเทศ 72
5.1 การริบทรัพย์สินคดียาเสพติดตามกฎหมายต่างประเทศ 73
5.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา 73
5.1.2 ประเทศอังกฤษ 80
5.1.3 ประเทศออสเตรเลีย 81
5.1.4 ประเทศสิงคโปร์ 83
5.2 การริบทรัพย์สินคดีฟอกเงินตามกฎหมายต่างประเทศ 84
5.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา 84
5.2.2 ประเทศออสเตรเลีย 85
5.2.3 ประเทศมาเลเซีย 87
5.2.4 ประเทศฟิลิปปินส์ (Anti-Money Laundering Act of 2001) .. 87
5.2.5 ประเทศอิตาลี 87

บทที่ หน้า

4 วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงิน 89
1. วิเคราะห์การริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 89
1.1 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินถูกริบเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 91
1.2 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่อาจริบเข้าสู่กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 94
1.3 ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการริบทรัพย์สิน 95
1.4 กรณีปัญหาด้านพรมแดน 97
2. วิเคราะห์ปัญหาการริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 101
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กับความผิดมูลฐาน 101
2.2 ปัญหาเกี่ยวกับกรอบอำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ 103
2.3 ปัญหาการเริ่มต้นคดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน 104
2.4 ปัญหากรณีพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 55 105
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 107
1. บทสรุป 107
2. ข้อเสนอแนะ 112
บรรณานุกรม 121
ประวัติผู้เขียน 128

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย ได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารซึ่งมีผลดีทำให้เกิดความสะดวกสบาย แต่ในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวก็มีผลเสียเช่นกัน ถ้าอาชญากรนำมาใช้ในทางที่จะเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชญากรรมความเจริญและเทคโนโลยีเหล่านี้ มีผลทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความซับซ้อนขึ้นไปเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นอาชญากรรมธรรมดาที่เกิดขึ้นภายในประเทศและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเป็นจำนวนไม่มากหรือจากอาชญากรรมพื้นบ้านไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติและมุ่งหวังผลตอบแทนมหาศาลมีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม กล่าวคือ มีการรวมตัวกันของอาชญากรรมหลายอย่าง มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบมีเครือข่ายเพื่อการติดต่อประสานงานกันในหลายๆประเทศเพื่อก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย การก่ออาชญากรรมประเภทนี้จะมุ่งหวังให้ได้เงินจำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทนเงินเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลาย ๆ ลักษณะเพื่ออำพรางที่มาของเงินได้นั้นๆเช่นทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติดหรือจากการประกอบอาชญากรรมระดับชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆในการดำเนินการและเงินได้จากการดำเนินการเหล่านั้นจะย้อนกลับไปเป็นเงินทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีกเป็นวงจรการประกอบอาชญากรรม ที่ยากต่อการจับกุมปราบปราม

สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยทั้งในด้านการเป็นพื้นที่การผลิตพื้นที่การค้า เป็นพื้นที่แพร่ระบาดและเป็นพื้นที่ทางผ่านไปยังประเทศที่สาม เนื่องจากประเทศไทยนั้น มีภูมิประเทศตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “สามเหลี่ยมทองคำ” หรือ Golden